

Feiten en cijfers: alcohol en overlast, openbare orde en veiligheid

Mensen die te veel alcohol hebben gedronken, kunnen voor overlast zorgen (wildplassen, nachtlawaai), de openbare orde verstoren en gevaarlijke situaties creëren.

Alcohol en uitgaan

Alcohol drinken maakt integraal deel uit van het uitgaansleven, zowel voor volwassenen als voor jongeren. En uitgaan vormt een belangrijk onderdeel van het sociale leven van jonge mensen: ze gaan op café, naar het jeugdhuis, naar een (studenten)fuif, clubs, discotheken, muziekevenementen, festivals, ...

Van de jongeren tussen 13 en 25 jaar drinkt 30% altijd en 25% vaak alcohol op fuiven; slechts 14% drinkt nooit alcohol op fuiven. 50% drinkt niet meer dan vijf glazen op een fuif, maar 36% drinkt meer (Huybregts en Vettenburg, 2002).

Hoe ouder, hoe vanzelfsprekender alcoholgebruik tijdens het uitgaan. In het VAD-uitgaansonderzoek, waar 90% van de bevroagden minstens 17 jaar was, bleek alcohol uitgaansdrug nummer één. 90% van de partygangers dronk het laatste jaar wel eens alcohol (57% minstens één keer per week, 32% minder vaak). Het drinken gebeurt vooral tijdens het uitgaan, maar bijna de helft doet ook aan indrinken: het alcohol drinken vóór men de deur uitgaat (Van Havere, 2006).

Op fuiven en festivals wordt vooral pils gedronken, in clubs vaker sterkedrank. Alcopops, fruitbieren en andere zoete dranken zijn meer in trek bij de jongeren, sterkedrank meer bij de oudere uitgaanders en uitgaanders met een betaalde job. De combinatie van sterkedrank met een energydrink of een frisdrank stijgt in populariteit (meest genoemd: wodka Red Bull®) (Van Havere, 2005).

Alcohol en overlast

Mensen die een glaasje te veel op hebben, zullen sneller luidruchtig discussiëren op straat, wat vaak als bedreigend of overlastgevend ervaren wordt.

Rond nachtwinkels die alcoholische dranken verkopen ontstaat ook dikwijls overlast. Die wordt onder meer veroorzaakt door stoppende en aanzettende auto's, door nachtlawaai van klanten die blijven hangen rond de zaak en door dronkenschap.

Alcohol en agressie

Bij alcoholgebruik neemt de kans op agressief gedrag toe. En hoe meer men drinkt, hoe groter de kans op agressief gedrag. Er bestaan natuurlijk sterke individuele verschillen. Bij sommige mensen zal alcohol bijvoorbeeld helemaal geen agressie opwekken, maar leiden tot bijvoorbeeld slaperigheid of een opstoot van joviaal gedrag.

VAD

Feest! Handige documenten - Feiten en cijfers: over alcohol en overlast, openbare orde en veiligheid

www.bekijkheteensnuchter.be

Het is niet gewoon het drinken van alcohol, maar wél het drinken van een grote hoeveelheid (alcoholintoxicatie) die verband houdt met fysieke agressie; alcoholintoxicatie speelt een rol in de overgang van verbale naar fysieke agressie. De kans op verwondingen of overlijden door geweld stijgt ook door alcoholintoxicatie.

Het aantal geweldsmisdrijven hangt direct samen met het niveau van alcoholconsumptie: als de consumptie in de maatschappij toeneemt, stijgt ook het aantal geweldsmisdrijven. Het aantal slachtoffers van geweld binnen een bevolking daalt significant wanneer de alcoholconsumptie binnen die bevolking daalt (Klingeman, 2001a).

Alcohol speelt niet alleen een rol in daderschap, maar ook – en dat wordt vaak onderbelicht – in slachtofferschap. Verscheidene studies tonen aan dat zware drinkers een hoger risico lopen om slachtoffer te worden van geweldsmisdrijven. Afhankelijk van het onderzoek en de plaats heeft 40 tot 65% van de personen die slachtoffer worden van geweld, gedronken. Geïntoxiceerde personen zijn een gemakkelijk doelwit voor dieven (Klingeman, 2001a).

Uit de registratie in huisartsenpeilpraktijken van personen met klachten, symptomen of tekens die wijzen op intentioneel (fysisch, psychisch of seksueel) geweld in 2002, bleek dat bij de 615 geregistreerde slachtoffers van intentioneel geweld in 23% van de gevallen bij de daders sprake is van chronisch alcoholgebruik, bij de slachtoffers gaat het om 7% (Van Casteren, 2004).

De statistiek van de politierechtbanken geeft het aantal veroordeelden voor onopzettelijke slagen en verwondingen die samengaan met alcoholintoxicatie of dronkenschap. Tussen 1999 en 2004 nam het totaal aantal veroordeelden voor deze misdrijven af van 2.563 naar 2.438. Er zijn in 2004 wel meer veroordeelden die ook nog eens vluchtmisdrijf pleegden. Op het totale aantal veroordeelden voor onopzettelijke slagen en verwondingen is het aandeel veroordeelden dat onder invloed was van alcohol met de jaren toegenomen. In 1999 was 13,2% van de veroordeelden voor onopzettelijke slagen en verwondingen geïntoxiceerd of dronken, in 2004 is dat opgelopen tot 19,1% van de veroordeelden. (Ministerie van Justitie, 2006)

Alcohol en seksuele aanranding

Alcoholconsumptie en seksuele aanranding komen vaak samen voor. Ongeveer de helft van de seksuele aanrandingen wordt gepleegd door mannen die alcohol dronken. Maar ook ongeveer de helft van de slachtoffers van seksuele aanranding hebben alcohol gedronken op het tijdstip van de aanranding. Meestal komt alcoholconsumptie bij zowel dader als slachtoffer voor. Het gebeurt zelden dat enkel het slachtoffer gedronken had. Seksuele aanrandingen met alcoholgebruik worden vaker dan andere seksuele aanrandingen waargenomen tussen mannen en vrouwen die elkaar niet (goed) kennen. Ze vinden dan ook vaker plaats op feestjes of in bars dan thuis (Abbey e.a., 2001).

VAD

Feest! Handige documenten - Feiten en cijfers: over alcohol en overlast, openbare orde en veiligheid

www.bekijkheteensnuchter.be

Verkeers- en andere ongevallen

Dat alcoholgebruik kan leiden tot verkeersongevallen is genoegzaam bekend, maar drinken speelt ook een rol in andere vormen van ongevallen, zoals bijvoorbeeld huishoudelijke ongevallen, brand, verdrinking, vallen, ongevallen bij sport of andere recreatieve activiteiten, ...

Ongevallen in de privésfeer

Zelfs bij het drinken van kleine hoeveelheden alcohol neemt de kans op verwondingen toe. Zowel hoeveel als hoe vaak men alcohol drinkt speelt een rol: hoe meer of hoe vaker men drinkt, hoe groter het risico op ongevallen. De kans op verwondingen stijgt als men overgaat van periodes van weinig of niet drinken naar periodes van zwaar drinken (Gmel & Rehm, 2003).

Het percentage ongevallen waarbij alcohol een rol speelt wordt geschat op 20-30% (Klingemann, 2001b). Bij ongevallen met dodelijke afloop zou in 39 % sprake zijn van alcoholgebruik door de betrokkenen. 31% van de mensen die betrokken zijn bij een ongeval blijkt bovendien genoeg alcohol geconsumeerd te hebben om te kunnen spreken van intoxicatie (Gmel & Rehm, 2003).

Uit de registratie in huisartsenpeilpraktijken van ongevallen in de privésfeer waarvoor de huisarts de eerste hulpverlener is (in 2002), bleek dat bij de werkongevallen vooral alcoholgebruik werd vastgesteld. Bij de verkeersongevallen stelde de huisarts in 15% van de gevallen middelenmisbruik vast, vooral acuut alcoholgebruik (Devroey e.a., 2001).

Verkeersongevallen

Gebruik van alcohol leidt immers tot vermindering van het reactievermogen, verminderde controle over de bewegingen, vermindering van de scherpheid van gehoor en gezicht en verenging van het gezichtsveld (net alsof men in een tunnel rijdt). Daartegenover staat nog dat alcohol het machtsgevoel verhoogt, waardoor men denkt dat men de situatie volledig in de hand heeft, terwijl dit net niet zo is. Veel mensen gaan dan ook nonchalanter rijden onder invloed van alcohol.

Laboratoriumonderzoek toont aan dat taken die verband houden met rijden al bij lage alcoholconcentraties in het bloed beïnvloed worden. Vanaf een promillage van 0,5 tot 0,8 is de achteruitgang in prestaties opvallend. Het relatieve risico op een ongeval is bij bestuurders met een promillage van 0,5 dubbel zo groot als bij bestuurders met een promillage gelijk aan nul. Met een promillage van 0,8 is het risico tienvoudig (Babor e.a., 2003).

Rijden onder invloed en andere aan alcohol gerelateerde misdrijven

De maximum toegelaten alcoholconcentratie wanneer men een voertuig bestuurt, bedraagt 0,5 gram zuivere alcohol per liter bloed (0,5‰) of 0,22 milligram alcohol per liter UAL (wet van 18 juli 1990). Hoewel het absolute aantal positieve ademtests tussen 1995 en 2005 toeneemt, is het percentage positieve tests tegenover het totale aantal tests gedaald van 6% in 1995-1996 tot 4% in 2005-2006. Tot de eindejaarsperiode van 2002-2003 steeg het aantal positieve uitslagen. In

VAD

Feest! Handige documenten - Feiten en cijfers: over alcohol en overlast, openbare orde en veiligheid

www.bekijkheteensnuchter.be

2002-2003 is 10% van de opgelegde tests positief. Sindsdien is het aandeel van de positieve tests tegenover het totale aantal tests afgenomen (BIVV, 2006).

Bij de meeste positieve tests bedraagt het alcoholgehalte 0,8 promille of meer. De tendens dat personen die positief testen behoorlijk over de toegelaten grens zitten, blijkt ook uit bloedafnames na een verkeersongeval (NIS, 2005).

Tussen 1999 en 2004 is het aantal veroordeelden voor alcoholintoxicatie en voor openbare dronkenschap toegenomen met respectievelijk 9% en 14%. (Ministerie van Justitie, 2006)

Referenties

Abbey, A., Zawacki, T., Buck, P.O., Clinton, M.A., McAuslan, P. (2001). Alcohol and Sexual Assault. *Alcohol, Research and Health*, 25, 1, 43-51.

Babor, T., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G., Giesbrecht, N., Graham, K., Grube, J., Gruenewald, P., Hill, L., Holder, H., Homel, R., Österberg, E., Rehm, J., Room, R. & Rossow, I. (2003). *Alcohol: No Ordinary Commodity. Research and Public Policy*. New York: Oxford University Press.

Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV) (2006). *Gegevens over de alcoholcontroles tijdens de eindejaarsperiode*. Brussel: BIVV. Data verkregen op verzoek.

Devroey, D., Van Casteren, V. & Walckiers, D. (2001). *Ongevallen in de privésfeer waarbij de huisarts geraadpleegd wordt. Registratie door de huisartsenpeilpraktijken in 1995 en 1996*. Brussel: Wetenschappelijk instituut volksgezondheid.

Huybregts, I. & Vettenburg, N. (2002). *Mogelijkheden van een fuivenbeleid: eindverslag*. Leuven: onderzoeksgroep jeugdcriminologie.

Gmel, G. & Rehm, J. (2003). 'Harmfull alcohol use', *Alcohol research and health : the journal of national insitute on alcohol abuse and alcoholism*, 27(1), 52-62.

Klingemann, H. (2001a). Public Order and Safety. In: H., Klingemann & G. Gmel (Eds.). *Mapping the Social Consequences of Alcohol Consumption*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, pp. 113-132.

Klingemann, H. (2001b). *Alcohol and Its Social Consequences - The Forgotten Dimension*. Kopenhagen: WHO Regional Office for Europe.

Ministerie van Justitie (2006). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken. Gegevens 1999-2004 - politierechtbank*. Brussel: Secretariaat Generaal, Directie statistiek en logistieke middelen. Gedownload op 14 februari 2006 van http://just.fgov.be/nl_hm/informatie/statistiek/tableau-nl.html

VAD

Feest! Handige documenten - Feiten en cijfers: over alcohol en overlast, openbare orde en veiligheid

www.bekijkheteensnuchter.be

Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) (2005c). *Verkeersongevallen op de openbare weg met doden en gewonden. Jaar 2002*. Brussel: NIS. Gedownload op 2 december 2005 van http://statbel.fgov.be/pub/home_nl.asp?x=12&y=6

Van Casteren, V. (2004). Surveillance van problemen verbonden aan intentioneel geweld, gemeld door huisartsenpraktijken in België. *Episcoop*, 4, 3, 2-3.

Van Havere, T. (2005). *Partywise. Kwalitatief onderzoek naar trends in druggebruik in het uitgaansleven – 2004*. Brussel: VAD.

Van Havere, T. (2006). *Partywise. Kwantitatief onderzoek naar trends in druggebruik in het uitgaansleven - 2005*. Brussel: VAD.

VAD

Feest! Handige documenten - Feiten en cijfers: over alcohol en overlast, openbare orde en veiligheid

www.bekijkheteensnuchter.be